

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(дисципліни за вибором)**

«Сучасна українська мова в перекладі»

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра.

Спеціальність: Польська мова і література, англійська мова»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки.

Затверджено на засіданні кафедри слов'янських мов
Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація

Програма вивчення навчальної дисципліни за вибором «Культура мовлення перекладача» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Цей курс не передбачений навчальним планом, але він може бути запропонований студентам, які дбають про чистоту свого мовлення, причому як українського, так і польського; він дає певні теоретичні і практичні знання про орфоепічні, фонетичні та граматичні норми української та польської мов, знайомить із фонетичною будовою та граматичною структурою цих споріднених мов, дає деякі історичні пояснення тих чи інших мовних явищ, показує руйнівний вплив російської мови на українську, дає можливість простежити причини і наслідки цього впливу, показує процес засвоєння іншомовної лексики в кожній зокрема мові, дає рекомендації щодо правильного вживання тих чи інших форм в українській та польській мовах.

Україна тепер має фактично відкриті кордони з європейськими країнами, значну частину яких складають слов'янські держави. Особливо дружні стосунки в останній час зав'язалися з Польщею, яка першою визнала незалежність нашої держави в 1991 році і тепер активно допомагає Україні в часи російсько-української війни. Студенти Прикарпатського національного університету, які вивчають польську мову, часто бувають у Польщі, проходять там мовні практики, відвідують часто цю країну в приватному порядку. По закінченню навчання працюватимуть у різних сферах, займатимуться перекладацькою діяльністю. Тому повинні досконало володіти цими двома мовами, уміти грамотно і якісно здійснити письмовий чи усний переклад з польської мови на українську чи навпаки. При цьому повинні дбати, щоб не допускати мовних помилок при усному перекладі і грамотно й адекватно оформити переклад письмовий.

Назва дисципліни	Культура мовлення перекладача.
Викладач	Лесюк Микола Петрович, докт. філол. наук, професор
Контактний телефон викладача	0671092460
Е-mail викладача	mykola.lesiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна форма
Обсяг дисципліни	Три кредити (12 год. лекційних, 18 – практичних, 60 – самостійне опрацювання).
Посилання на сайт дистанційного навчання	_073!+3& LesyMiko
Консультації	Регулярні, щотижня у визначений день і час

2. Анотація до курсу

Курс «Культура мовлення перекладача» знайомить студентів з фонетичною та граматичною організацією української та польської мов, дає певні теоретичні і практичні знання про орфоепічні, фонетичні та граматичні норми цих двох споріднених мов, дає деякі історичні пояснення тих чи інших мовних явищ, показує руйнівний вплив російської мови на українську, дає можливість простежити причини і наслідки цього впливу, як на усне, так і на письмове мовлення, знайомить із системою помилок як орфоепічних, так і фонетичних та граматичних, дає рекомендації щодо правильного вживання тих чи інших форм в українській та польській мовах.

3. Мета і завдання курсу

Мета: Головна мета курсу – ознайомити студентів із основними орфоепічними, фонетичними, лексичними та граматичними закономірностями двох споріднених мов, показати систему помилок, які порушують усталені норми, лексичну та граматичну систему цих споріднених мов, особливо української, яка перебуває під великим негативним впливом російської.

Завдання: Основне завдання курсу – прищепити студентам дбайливе ставлення до

культури свого мовлення, звернути увагу на основні групи помилок, які трапляються під час усного перекладу, а також на лексичні та граматичні помилки, які часто трапляються і при писемних перекладах з мови на мову.

4. Результати навчання (компетентності)

Студенти повинні оволодіти такими компетентностями:

розуміти, що сучасна культура мовлення залежить передусім від теоретичних знань основних засад української та польської мов, від уважності й старанності при підборі того чи іншого вислову;

мати здатність правильно вимовляти специфічні звуки кожної із мов, вирізняти специфічні граматичні звороти, сталі словосполучення (фразеологізми, паремії тощо) української та російської мов, правильно будувати синтаксичні конструкції тощо.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
практичні заняття	18 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний вибірковий
Осінньо-зимовий	Польська мова і література, англійська мова	Другий, третій семестр	вибірковий

Тематика курсу

Матеріал, винесений на лекції

Лекція 1. Звукова система української мови. Походження голосних та приголосних української мови. Основні фонетичні явища української мови, Різноманітні чергування голосних та приголосних звуків. – **2 год.**

Лекція 2. Милозвучність української мови. Основні фактори, які впливають на евфонічність української мови. Збереження дзвінкості дзвінких приголосних, спрощення, асиміляція, дисиміляція та різноманітні граматичні альтернації – **2 год.**

Лекція 3. Звукова система сучасної польської мови у порівнянні з українською. Букви і буквосполучення на позначення звуків. Носові голосні, їх походження та правила вимови. Вимова шиплячих та м'яких свистячих. Рефлексія праслов'янського м'якого r'. Основні фонетичні закономірності польської мови. Наголос – **2 год.**

Лекція 4. Граматична система польської мови. Відмінювання повнозначних частин мови. Чоловічо-особова та нечоловічо-особова відміни. Часові форми дієслова – **2 год.**

Лекція 5. Граматична система сучасної української мови. Відмінювання та дієвідмінювання повнозначних частин мови. Дієприкметник української мови. Основні граматичні помилки, які виникають у процесі спілкування мовців. Згубний вплив російської мови на граматичну систему української мови – **2 год.**

Лекція 6. Синтаксис двох споріднених мов. Спільне та відмінне у структурі речень. Порядок слів у реченнях. Розділові знаки – **2 год.**

Практичні заняття

Заняття 1. Голосні і приголосні праслов'янської мови, їхня рефлексія і звукова реалізація в українській та польській мовах.

Заняття 2. Звукова система польської мови, її зіставлення з українською. Система голосних і приголосних польської мови, наголошування слів, винятки. Вимова носових голосних та м'яких свистячих приголосних. Твердість шиплячих, порівняння з українськими фактами.

Заняття 3. Основні орфоепічні правила української мови. Вимова шиплячих та інших приголосних, зокрема звуків **ч, в, г**, чергування **в** та **у** нескладового, **і//й**.

Заняття 4. Евфонічність української мови. Вислови діячів світової культури про милозвучність української мови. Засоби створення милозвучності.

Заняття 5. Нищівний вплив російської мови на українську фонетичну систему.

Заняття 6. Росіізми в українській мові, їх класифікація. Словник росіізмів у виданні «Мова чи язик?» (автор М. Лесюк). Так званий суржик у мовленні українців.

Заняття 7. Відмінювання повнозначних частин мови в українській та польській мовах. Чоловічо-особова та нечоловічо-особова відміна в польській мові. Наявність її в різних частинах мови. Помилкове використання категорії роду в українській мові під впливом російської.

Заняття 8. Відмінювання числівників в українській та польській мовах. Помилки при їх відмінюванні в українській мові, викликані впливом російської мови.

Заняття 9. Слова-паразити в українській мові. Обценна лексика. Засилля вульгаризмів у сучасних мовах. Жаргонна лексика. Молодіжний сленг в українській та польській мовах.

Самостійна робота

Зрозуміло, що за такий короткий час, відведений для спецкурсу, важко викласти й пройти весь необхідний матеріал, тому 2 кредити, тобто 60 годин відводяться на самостійне опрацювання матеріалу. На лекційних та практичних заняттях студенти отримують спрямування на основні відхилення від норм у споріднених мовах, але самостійно самі повинні вишукувати приклади неправильних форм висловлювань на різних мовних рівнях.

Система оцінювання курсу

Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «9.3. Види контролю» Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника). Вивчення курсу закінчується заліком. На практичних заняттях кожен студент може максимально набрати ще 50 балів за відповіді (кожне практичне заняття – 5 балів). Наступні 50 балів

(максимально) він може отримати на заліку.

Політика курсу

Згідно зі статтею 58 Закону України «Про вищу освіту», науково-педагогічні працівники вищого навчального закладу зобов'язані забезпечувати викладання навчальних предметів на високому науково-теоретичному і методичному рівні. Під час лекцій та практичних занять зі спецкурсу викладач дотримується норм педагогічної етики, моралі, поважає гідність студентів, а до тих, кому важко засвоїти матеріал, підбирає індивідуальний підхід, дотримується сам академічної доброчесності та вимагає цього і від студентів. Як викладач, так і студенти в освітньому процесі дотримуються законів України, статуту та Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Рекомендована література

1. Лесюк Микола. Доля моєї мови. Івано-Франківськ, 2004. 288 с.
2. Лесюк Микола. Мова чи язик? Івано-Франківськ, 2017. 416 с.
3. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика. Київ, 1973. 588 с.
4. Ющук І.П. Українська мова. Київ, 2003. 640 с.
5. Bralczyk Jerzy. Leksykon nowych zdań polskich. Warszawa, 2005. 240 s.
6. Łesiuk Mykoła. Gramatyczna kategoria czasu w języku polskim i ukraińskim w ujęciu diachronicznym. *Poradnik językowy*. Nr 1. 2022. S. 50–70.
7. Cienkowski Witold. Język dla wszystkich. Warszawa, 1978. 367 s.
8. Dubisz S., Nagajowa M., Puzynina J. Język i my. Warszawa, 1994.
9. Encyklopedia wiedzy o języku polskim. Warszawa, 1994. 450 s.

Викладач –
докт. філол. наук, професор

Микола Лесюк